

Nr 135.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till den sociala hemhjälpsverksamheten för budgetåret 1948 49; given Stockholms slott den 27 februari 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Sammanfattning.

I propositionen föreslås fortsatt utbyggnad av den sociala hemhjälpsverksamheten så att statsbidrag år 1949 skall utgå för högst 2 800 heltidsanställda hemvårdarinnor eller däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor. Vidare föreslås höjning av minimiersättningen till deltidsanställda hemvårdarinnor från 7 till 10 kronor för arbetsdag samt motsvarande höjning av stats- och landstingsbidragen. I stället för nu utgående ödemarkstillägg föreslås kallortstillägg enligt de för statstjänstemän gällande bestämmelserna.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 27 februari 1948.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför statsrådet Möller följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under femte huvudtiteln, punkterna 16 och 17, föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1948/49 beräkna följande anslag.

Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor, förslagsanslag ... kronor 3 735 000
Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor, reservat-
tionsanslag » 192 500

Jag anhåller nu att få till fortsatt behandling upptaga hithörande spörsmål.

Gällande bestämmelser m. m.

Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor. Enligt kungörelsen den 31 december 1943 (nr 947), ändrad den 13 juni 1947 (nr 361), om statsbidrag till social hemhjälpssysselsättning gäller bl. a. följande.

Statsbidrag för avlönande av hemvårdarinna må utgå till kommun eller, där kommun ej själv bedriver social hemhjälpssysselsättning, till enskild sammanslutning, som anordnat dylik hjälpverksamhet enligt bestämmelserna i kungörelsen. Heltidsanställd hemvårdarinna skall enligt dessa bestämmelser åtnjuta *dels* en grundlön av minst 2 500 kronor för år jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 150 kronor, efter tre, sex och nio års väl vitsordad tjänstgöring, ävensom rörligt tillägg under samma förutsättningar och med beräkning enligt samma procenttal, som i regel gälla för statstjänstemän, *dels ock* hyresersättning motsvarande ortens pris för en fullgod möblerad bostad om ett rum och kök eller kokvrå jämte värme och lyse. I stället för hyresersättning må bostad av nyssnämnd beskaffenhet jämte värme och lyse kostnadsfritt tillhandahållas. Heltidsanställd hemvårdarinna skall vidare äga rätt till årlig semester samt till lön vid tjänstledighet till följd av sjukdom m. m. enligt i kungörelsen meddelade närmare föreskrifter.

Till heltidsanställd hemvårdarinna inom ödemarksområde skall utgå ödemarkstillägg med högst 400 kronor för år. Ödemarkstilläggets belopp bestäms med hänsynstagande till det belopp, varmed under budgetåret 1946/47 ödemarkstillägg varit fastställt att utgå till distriktssköterska i det distrikt, som helt eller delvis sammanfaller med hemvårdarinnans verksamhetsområde.

Deltidsanställd hemvårdarinna skall åtnjuta en lön av minst 7 kronor för varje hel arbetsdag eller däremot svarande belopp för del av arbetsdag, dock att hennes lön för helt år ej må understiga ett belopp motsvarande lönen för 80 hela arbetsdagar.

Hemvårdarinna äger utfå ersättning för kostnader för resor i tjänsten enligt de grunder huvudmannen för hemhjälpssysselsättningen bestämmer. Tillika skall, där så lämpligen kan ske, telefon kostnadsfritt beredas henne.

Statsbidrag till avlönande av hemvårdarinna utgår för heltidsanställd befattningshavare med 1 400 kronor om året för tid, under vilken befattningen uppehålls av ordinarie innehavaren eller av vikarie med i kungörelsen föreskriven kompetens, samt för deltidanställd befattningshavare med 3 kronor för hel arbetsdag eller däremot svarande belopp för del av arbetsdag. Därjämte skola stadgade ålderstillägg och ödemarkstillägg utgå av statsmedel. Oavsett vad sålunda stadgas må statsbidrag, oberäknat bidrag till ålderstillägg och ödemarkstillägg, ej till någon kommun utgå med högre sammanlagt belopp än som motsvarar, vad angår stad 35 kronor för varje påbörjat hundratal av stadens folkmängd och, vad angår annan kommun, 70 kronor för varje påbörjat hundratal av kommunens folkmängd. Om synnerliga skäl därtill äro må socialstyrelsen dock medgiva förhöjning av sagda belopp. Från det sålunda beräknade statsbidraget skola vid utbetalningen dragas två femtedelar av det belopp, som influtit i avgifter för lämnad hemhjälp under den tid statsbidraget avser.

Statsbidrag må utgå endast försävt vederbörande landsting eller stad, som ej deltagit i landsting, lämnar ett bidrag till verksamheten, som uppgår till minst halva statsbidraget, ålderstillägg och ödemarkstillägg oberäknat.

Ansökan, som avser bedrivande av hemhjälpssysselsättning i kommun på landet, skall äga företräde före ansökan, som avser bedrivande av sådan verksamhet i stad.

Statsbidrag till social hemhjälpssysselsättning har utgått fr. o. m. kalenderåret 1944. Enligt riksdagens medgivande fick för nämnda år utgå bidrag till avlönande av högst 500 heltidsanställda eller ett däremot svarande antal deltidanställda hemvårdarinnor. Nämnda antal har sedermera ökats med 500 för varje kalenderår och utgör för år 1948 högst 2 500.

Enligt av socialstyrelsen lämnade uppgifter har antalet ansökningar och beviljade statsbidrag för åren 1944—1948 utgjort följande.

År	Ansökningar				Beviljade statsbidrag				
	från		avseende		till		för antal hemvårdarinnor		
	kom-muner, i allt	därav städer	hem-vårdarin-nor, i allt	därav deltid-anställda	kom-muner, i allt	därav städer	heltids-anställda	deltids-anställda	Summa
1944	631	93	913	77	448	1	494	18	512
1945	904	99	1 314	112	820	23	984	54	1 038
1946	1 126	110	1 701	111	1 125	110	1 479	63	1 542
1947	1 235	112	2 050	132	1 233	114	1 911	128	2 039
1948	1 331	119	2 317	135	1 328	120	2 182	135	2 317

De beviljade anslagen till bidrag till avlönande av hemvårdarinnor samt belastningen å desamma under tidigare budgetår framgå av följande sammanställning.

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgifter kronor
1944/45	480 000	269 969
1945/46	960 000	715 459
1946/47	1 440 000	1 035 085
1947/48	2 400 000	—

Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor. Utbildningen av hemvårdarinnor sker *dels* vid utbildningsanstalter, till vilka statsbidrag utgår från anslag under åttonde huvudtiteln, *dels ock* vid 3-månaderskurser, till vilka anslag utgår under ifrågavarande rubrik. Föreskrifter rörande dispositionen av sistnämnda anslag ha meddelats i brev till socialstyrelsen den 13 juni 1947. Kurserna skola anordnas av socialstyrelsen efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning och lantbruksstyrelsen. Kurserna äro avsedda för dem som, utan att ha genomgått särskild utbildning för hemvårdarinneyrket, önska förvärva kompetens som hemvårdarinnor. För budgetåret 1947/48 har för nu ifrågavarande ändamål anvisats ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

Socialstyrelsens anslagsäskanden.

Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor. I skrivelse den 25 augusti 1947 har socialstyrelsen framlagt beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till den sociala hemhjälsverksamheten under budgetåret 1948/49 m. m.

Styrelsen anför, att 1941 års befolkningsutredning vid planläggningen av den statsunderstödda sociala hemhjälsverksamheten räknade med att verksamheten vid full utbyggnad skulle komma att omfatta 2 800 befattningshavare. Socialstyrelsens hittills gjorda erfarenhet pekade mot att detta antal i en framtid komme att behöva ökas. Då antalet ansökningar om statsbidrag för kalenderåret 1948 enligt en preliminär uppskattning av de ansökningar, som den 30 juni 1947 inkommit till landstingens hemhjälsstyrelser, icke ökat i takt med föregående år — till väsentlig del helt visst beroende på den oviss-het som f. n. råder inom kommunerna inför verkningarna av den nya kommunindelningen — har socialstyrelsen föreslagit, att utbyggandet från år 1948 till år 1949 endast måtte ske med 300 hemvårdarinnor. Verksamheten under 1949 skulle alltså komma att omfatta högst 2 800 heltidsanställda hemvårdarinnor eller ett däremot svarande antal deltidsanställda.

Socialstyrelsen anför vidare.

Med beaktande av att statsbidragen till den sociala hemhjälsverksamheten utbetalas årsvis i efterskott, kan medelsbehovet för hemvårdarinnornas grundlön beräknas till 3 500 000 kronor ($2\,500 \times 1\,400$).

Antalet hemvårdarinnor, som under år 1948 bliva berättigade till ett första ålderstillägg, torde kunna uppskattas till omkring 1 300. Då enligt gällande bestämmelser ålderstillägget skall utgöra 150 kronor och helt bekostas av statsmedel, erfordras för detta ändamål 195 000 kronor ($1\,300 \times 150$).

Enär ca 100 befattningshavare äro berättigade till ödemarkstillägg av statsmedel erfordras ett belopp av 40 000 kronor (100 + 400).

Anslagsbehovet för budgetåret 1948/49 beräknas alltså av socialstyrelsen till (3 500 000 + 195 000 + 40 000) 3 735 000 kronor.

Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor. I sin skrivelse den 25 augusti 1947 anför socialstyrelsen, att om den statsunderstödda sociala hemhjälpssverksamheten kommer att omfatta 2 800 hemvårdarinnor under år 1949, ett belopp av 292 500 kronor beräknas åtgå under budgetåret 1948/49 för utbildning av erforderligt antal hemvårdarinnor, dock högst 500. De beräknade kostnaderna fördela sig på följande sätt, nämligen för bestridande av utbildning 150 000 kronor, för stipendier 135 000 kronor samt för annonsering 7 500 kronor.

I yttrande över framställningen anför *statskontoret* beträffande anslaget till prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor, att statskontoret icke kan biträda förslaget om höjning till 7 500 kronor för bestridande av annonskostnader. I nuvarande läge måste stark tvekan råda om lämpligheten av att säkra rekryteringen av befattningar av hithörande och liknande slag genom en speciell reklamkampanj.

Socialstyrelsens utredning rörande vissa löne- och statsbidragsfrågor m. m.

Genom beslut den 26 september 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att, med beaktande av vad riksdagen i sin skrivelse nr 241/1947 anfört, utreda frågorna om *dels* tillämpning av brutto- eller nettolönesystem vid avlönande av heltidsanställda hemvårdarinnor, *dels* avlöningsförmånerna för deltidсанställda hemvårdarinnor, *dels* behovet av särskilda förmåner för hemvårdarinnor i landets norra delar, *dels* ock med angivna frågor sammanhängande spörsmål.

I skrivelse den 20 januari 1948 har socialstyrelsen framlagt utredning och förslag med anledning av nämnda uppdrag.

Tillämpning av brutto- eller nettolönesystem vid avlöning av heltidsanställda hemvårdarinnor. Socialstyrelsen har verkställt en undersökning rörande dels i vilken utsträckning hyresersättning nu utgår, resp. bostad tillhandahålles, dels huvudmännens inställning till frågan om netto- eller bruttolön. Undersökningen omfattar 1 268 kommuner med 2 087 heltidsanställda hemvårdarinnor. Styrelsen anför härom följande.

958 hemvårdarinnor fördelade på 389 kommuner åtnjuta hyresersättning, medan 1 129 hemvårdarinnor fördelade på 897 kommuner tillhandahållas bostad av resp. kommun. Städerna, framför allt de större, ha i allmänhet valt den förra avlöningsformen. I vissa kommuner förekommer blandat system. 746 kommuner ha uttalat sig för lämpligheten av nettolöneprincipen, medan 494 förordat bruttolöneprincipen; 9 kommuner ha ej uttalat någon bestämd åsikt. Härvid ha icke medräknats 19 kommuner med enbart deltidсанställda hemvårdarinnor. De kommuner, som redan tillämpa bruttolöneprincipen, ha i allmänhet förordat denna, under det att flertalet av de kommuner, som nu ha nettolön, uttalat sig för bibehållande av denna avlöningsform.

Socialstyrelsen har icke ansett sig böra gå närmare in på de olika skäl, som brukas anföras för resp. emot en övergång från nettolönesystem till bruttolönesystem men har bl. a. anfört följande.

Men har anledning antaga, att systemet med nettolön varit till fördel för hemvårdarinnorna därigenom att kommunerna vid tillämpningen av detta system i större utsträckning än man eljest kunnat räkna med ha sört för anskaffande och inredning av fullgoda bostäder åt hemvårdarinnorna. Styrelsen vill påpeka den stora betydelsen av att hemvårdarinnorna, som ofta arbeta i torftiga miljöer, få den stimulans som tillgången till en god och hemtrevlig bostad giver.

Enligt styrelsens mening måste ett genomförande av bruttolöneprincipen för hemvårdarinnorna medföra, att man även för dem måste övergå till en dyrtortsgraderad löneplan. Det kan då måhända befaras, anför socialstyrelsen, att hemvårdarinnorna med tanke på den av dyrtortsgrupperingen betingade högre lönen i städer och andra tätorter föredraga att söka tjänster därstädes framför på den egentliga landsbygden. En sådan utveckling, vartill en viss tendens redan yppat sig, skulle enligt styrelsens mening vara olycklig.

Ett stort antal kommuner, framför allt städerna, har genom att lämna hyresersättning och låta hemvårdarinnorna själva ordna sin bostadsfråga i realiteten redan infört bruttolönesystemet, och de här nämnda invändningarna mot att överallt genomföra detta system kunna på grund härav ej betraktas som avgörande, framhåller styrelsen. Den blandning av nettolönesystem och bruttolönesystem, som nu förekommer, skulle tvärtom kunna verka i den riktningen, att befattningshavare söka sig till en kommun, som tillämpar bruttolönesystemet. Detta talar enligt styrelsens mening för att bruttolönesystem, som i allmänhet redan införts ej endast för statens utan även för landstingens och primärkommunernas anställda, även införas för befattningshavare inom den statsunderstödda sociala hemhjälpen.

Socialstyrelsen understryker, att det nuvarande systemet för avlönande av hemvårdarinnor med nettolön jämte hyresersättning, alternativt fri tjänstebostad, tillåter variationer. Principen med avlöning i form av bruttolön vore helt visst riktigast ur den synpunkten, att den för vederbörande befattningshavare klargör det sammanlagda värdet av de åtnjutna löneförmånerna, men det förtjänade dock påpekas, att det nuvarande systemet i praktiken fungerat väl. Med tendensen i tiden till allmän övergång från nettolön till bruttolön och då riksdagen i sin skrivelse nr 241/1947 så starkt understrukit önskvärdheten av att lönebestämmelserna byggas på förfarandet med bruttolön samt då socialstyrelsens rådgivande nämnd förordat detta system, har styrelsen oaktat flertalet kommuner uttalat sig för nettolön ansett sig böra ansluta sig till bruttolöneprincipen.

Socialstyrelsen har härefter behandlat frågan om utformningen av ett bruttolönesystem och härom anfört i huvudsak följande.

Styrelsen finner det vara naturligt, att lönen anknytes till den löneplan, som nu tillämpas för statens, landstingens och många kommuners befattningshavare. Socialstyrelsen utgick vid framläggande av förslaget om nu

gällande löneförmåner från viss lönegrad, nämligen den femte. Lönen enligt denna lönegrad, inberäknat 12 % rörligt tillägg, utgör 3 768 kronor om året, lägsta dyrortsklass.

En hemvårdarinnas kontanta löneförmån utgör f. n. lägst 2 800 kronor (2 500 + 12 % dyrtidstillägg). Om förmånen av fri bostad samt fri kost i de hem, där hemvårdarinnan arbetar, uppskattas till de belopp, som lagts till grund för beräkning av den nuvarande minimilönen eller tillhoppa 900 kronor, skulle de sammanlagda löneförmånerna bli 3 700 kronor för år eller ett belopp, som med 68 kronor understiger lönen enligt femte lönegraden, femte löneklassen.

Emellertid har mellan svenska stadsförbundet, å ena sidan, samt svenska kommunalarbetsareförbundet och Sveriges kommunaltjänstemannaförbund, å andra sidan, den 3 maj 1947 — alltså innan riksdagen fattade sitt beslut om förhöjd minimilön för hemvårdarinnorna — överenskommit, att hemvårdarinnorna skall åga åtnjuta lön enligt lönegrad 6. Denna lön inkluderar de naturförmåner, som enligt författningarna skola utgå, dock icke kost i de hem, där hemvårdarinnan arbetar, eller ersättning för resor i tjänsten.

Den rådgivande nämnden för den sociala hemhjälpssamheten har förordat, att minimilönen för hemvårdarinnorna fastställas till de av stadsförbundet medgivna förmånerna. Genomförande av nämndens förslag skulle innebära en förbättring av lönen med belopp motsvarande ungefär en löneklass samt härutöver fri kost, vilken förmån torde motsvara lägst en löneklass. De sammanlagda löneförmånerna enligt detta förslag skulle närmast alltså motsvara sjunde löneklassen eller en förbättring av lönen med 2 löneklasser.

Den av 1947 års riksdag beslutade minimilönen innebar visserligen en betydande löneförbättring, men denna lönesättning hade redan innan riksdagen fattat sitt beslut frångåtts vid överenskommelsen med svenska stadsförbundet. Anledning torde föreligga antaga, att landskommunerna, där minimilönen nu i regel tillämpas, tvingas följa efter. Fråga har därför uppkommit, huruvida överenskommelsen bör påverka nu gällande minimibestämmelser. Denna lönesättning är ej oskäligt hög med hänsyn till hemvårdarinnans utbildning, ansvar samt såväl fysiskt som psykiskt påfrestande arbete. Ur olika synpunkter är det önskvärt, att lönesättningen för befattningshavare, till vilkas avlönande staten bidrager, är enhetlig. Detta skulle i stort sett vinnas, om minimilönen fixerades till sjätte lönegraden + fri kost i hemmen. En förhöjning av minimilönen kan emellertid knappast föreskrivas utan en motsvarande förhöjning av statsbidraget.

Med hänsyn till angelägenheten av att begränsa statsutgifterna anser sig styrelsen ej nu kunna förorda, att minimilönen fastställas så högt som till den av stadsförbundet godkända sjätte lönegraden. En förbättring av de samlade löneförmånerna skulle emellertid, anför styrelsen, vinnas även om den kontanta minimilönen för hemvårdarinnorna fixerades till femte lönegraden. Styrelsen föreslår en placering i sistnämnda lönegrad. Av praktiska skäl kunde man ej komma fram till en alltigenom renodlad bruttolön, enär hemvårdarinnan vore hänvisad att intaga vissa måltider i de hem där hon arbetade. En föreskrift om att hon skulle erlägga ersättning härför borde ej komma i fråga. Utöver nämnda lön borde hemvårdarinnorna därför komma i åtnjutande av fri kost på arbetsplatsen, dock endast i den mån hemmen kunde bestå sådan. Det bleve framför allt härigenom, som den önskvärda förbättringen för hem-

vårdarinnorna, skulle uppkomma. Hemvårdarinnorna borde som hittills få fri telefon.

Avlöningsförmåner för deltidсанställda hemvårdarinnor. Socialstyrelsen upplyser, att enligt av styrelsen inhämtade uppgifter den vanligast förekommande inkomsten per dag för deltidсанställda hemvårdarinnor är 7 kronor eller det i statsbidragskungörelsen angivna minimibeloppet. Av 59 till hyresbidrag icke berättigade hemvårdarinnor, för vilka uppgifter lämnats, hade sålunda 3 lägre inkomst per dag än 7 kronor. 28 hemvårdarinnor hade 7 kronor och likaledes 28 högre inkomst, varierande mellan 8 och 13 kronor. Styrelsen anser det nu gällande minimibeloppet 7 kronor vara uppenbart för lågt. Vid avvägningen av lönen borde hänsyn tagas till de timlöner som betalas till kvinnlig arbetskraft i hemarbete och vidare borde beaktas hemvårdarinnans i regel ansvarsfulla arbetsuppgifter. Lönen borde vidare vägas under hänsynstagande till den lön som vid den av styrelsen föreslagna lönesättningen skulle tillkomma heltidсанställd hemvårdarinna. Enligt styrelsens mening är det berättigat, att daglönen till deltidсанställd hemvårdarinna, vilkens inkomstförhållanden äro osäkra och vilken ej kommer i åtnjutande av pension, i stort sett motsvarar den lön, som per arbetsdag utgår till heltidсанställd hemvårdarinna. Styrelsen föreslår därför, att lönen till deltidсанställd hemvårdarinna fastställs till minst 12 kronor för hel arbetsdag.

Styrelsen finner lämpligt, att ett minimibelopp jämväl för timlön fastställs. Timlön borde utgå i de fall, då arbetet pågått endast del av arbetsdag. En timpenning av en krona 50 öre synes styrelsen utgöra skälig ersättning.

Behovet av särskilda förmåner för hemvårdarinnor i landets norra delar. Socialstyrelsen har inhämtat uppgift om antalet ej besatta hemvårdarinneplatser inom de nordligaste länen i jämförelse med vissa sydligare län. Dessa siffror ge vid handen att svårigheterna att besätta dylika tjänster ej äro större i norrlandslänen än i riket i övrigt. Av intresse i detta sammanhang är emellertid, anför styrelsen, att hemvårdarinnornas genomsnittliga ålder är betydligt lägre i de nordligaste länen än i de sydligare belägna. Anledningen härtill vore bl. a. att platserna efterfrågats huvudsakligen av de yngsta samt att befattningshavarna efter någon tid söka sig tjänster i sydligare belägna delar av riket. Med hänsyn till att hemvårdarinnornas arbetsuppgifter som regel äro mera krävande i de nordligaste länen vore det angeläget, att man till dessa län kan förvärva och behålla de bäst utbildade och i övrigt mest lämpade krafterna. Tillkomsten av särskilda löneförmåner för hemvårdarinnor i landets norra delar borde verksamt bidra härtill.

Styrelsen finner det vara såväl ur formella som rent praktiska synpunkter lämpligast, att ifrågavarande löneförmån utgår i form av kallortstillägg och anför härom i huvudsak.

Styrelsen kan ej anse bärande skäl föreligga, varför här avsedda befattningshavare skulle behandlas annorlunda än t. ex. distriktssköterskor samt distriktsbarnmorskor, i all synnerhet om hemvårdarinnornas löneförmåner fastställas att motsvara viss löneklass i den för statens tjänstemän gällande löneplanen. Styrelsen anser sig därför böra föreslå införandet av kallortstillägg som löneförmån för hemvårdarinnor.

I vissa undantagsfall skulle den föreslagna förändringen medföra en försämring, då kallortstillägget på en del orter understiger nu utgående ödemarkstillägg. Styrelsen finner för sin del skäligt att hemvårdarinna, för vilken detta skulle inträffa, så länge hon kvarstår i sin nuvarande tjänst får åtnjuta ödemarkstillägg med nu utgående belopp.

I likhet med vad som gäller i fråga om ödemarkstilläggen till hemvårdarinnor samt kallortstillägg till distriktssköterskor och distriktsbarnmorskor böra även kallortstilläggen till hemvårdarinnor bestridas helt av statsmedel.

Andrade grunder för statsbidrag. Socialstyrelsen anför, att nu gällande bestämmelser angående minimilön till hemvårdarinna, under förutsättning att vederbörande huvudman ej beslutat sätta lönen högre, medförde, att den kontanta lönen blir lika stor i alla kommuner, oavsett om de hänförts till skilda dyrortsgrupper. Kostnaden för tillhandahållen bostad eller lämnad hyresersättning kan däremot ha varierat. I och med en övergång till bruttolönesystem bli kommunernas utgifter för lön till hemvårdarinna högre ju högre dyrortsgrupp kommunen tillhör. Styrelsen anför vidare, att man möjligen kunde tänka sig att statsbidragen även i fortsättningen borde bibehållas vid ett fixt belopp. Emellertid anser socialstyrelsen, att den princip för statsbidragsberäkningen, som genomförts i fråga om distriktsvården, skulle innebära en rättvisare fördelningsgrund för statsbidragen. Styrelsen förordar, att bidragen avvägas med hänsyn till på olika dyrorter utgående lön enligt den av styrelsen föreslagna lönegraden. Detta kan enligt styrelsen ske antingen genom att visst belopp fastställas att utgå för varje dyrortsgrupp eller också så, att statsbidraget bestämmes till viss andel av kontantlönen. Styrelsen förordar sistnämnda princip, vilken vunnit tillämpning i fråga om statsbidrag till distriktsvården. Styrelsen anför vidare.

Vad angår den andel av avlöningskostnaden, vilken bör bestridas av statsverket, vill socialstyrelsen erinra om att principen för fördelningen av kostnaderna för den sociala hemhjälpen varit den, att som regel staten skulle bestrida $\frac{2}{5}$, landstingen $\frac{1}{5}$ och vederbörande huvudman $\frac{2}{5}$, allt i ungefärliga tal. Styrelsen anser ej skäl föreligga att gå ifrån nämnda fördelning.

Enligt reglerna för statsbidrag till distriktsvården utgår bidrag med belopp motsvarande hälften av avlöningsförmånerna till å vederbörande ort stationerad statlig tjänsteman med placering i lönegraden 13, löneklassen 15. Att nämnda löneklass, den näst högsta i lönegraden, lagts till grund för beräkning av statsbidraget sammanhänger med en önskan att förenkla uträkningen och administrationen i övrigt av bidragen.

Styrelsen anser en motsvarande anordning böra tillämpas även i fråga om statsbidrag för avlönande av hemvårdarinna och vill i enlighet härmed föreslå, att statsbidraget fastställas till belopp, motsvarande $\frac{2}{5}$ av de kontanta avlöningsförmåner, som för hela året skulle ha utgått till å vederbörande ort stationerad statlig tjänsteman med placering i femte lönegraden, sjunde löneklassen.

Landstingsbidraget bör liksom hittills uppgå till minst halva statsbidraget. Såsom styrelsens förslag formulerats böra likväl orden »ålderstillägg obereknat» utgå ur 17 § första stycket i gällande kungörelse.

Socialstyrelsen föreslår, att statsbidrag för deltidanställd hemvårdarinna må utgå med 5 kronor och landstingsbidrag med 2 kronor 50 öre för hel arbetsdag och 60 öre resp. 30 öre per arbetstimma.

Styrelsen framhåller vidare, att riksdagen enligt hittills tillämpad praxis varje år plägar besluta, huru många hemvårdarinnor som högst må anställas under närmast följande år. Verksamhetens totala omfattning är på så sätt begränsad och genom att socialstyrelsen centralt för hela riket beslutar om antalet hemvårdarinnor i varje kommun erhålles garanti för en i möjligaste mån likformig utbyggnad av verksamheten och rättvis fördelning av det tillgängliga antalet hemvårdarinnor. Socialstyrelsen föreslår därför, att den hittillsvarande begränsningen av statsbidraget till ett visst av vederbörande kommuns folkmängd beroende belopp slopas.

Försöksverksamhet med ambulerande hemvårdarinnor. Socialstyrelsen föreslår en försöksverksamhet med ambulerande hemvårdarinnor. Dessa skulle lämpligen kunna stationeras i den stad, där landstingets kansli är beläget. De skulle få anlitas av hemhjälpnämnderna vid en sådan anhopning av trängande fall, att den icke kunde bemästras med de hemvårdarinnor, som äro anställda av kommunen, och ej heller genom anlitan av tillfällig arbetskraft.

Socialstyrelsen upplyser, att styrelsen inlett förhandlingar i denna fråga med styrelsen för svenska röda korset och med röda korsets distriktsstyrelse i Uppsala län. Distriktsstyrelsen hade förklarat sig villig att ställa sig som huvudman för en sådan försöksverksamhet, förutsatt att statsbidrag och landstingsbidrag kunna utgå efter samma grunder som i allmänhet gälla. För försöksverksamheten hade två hemvårdarinnor ansetts böra anställas. Statsbidrag till dessas avlönande kunde icke utgå enligt kungörelsen om social hemhjälpverksamhet, varför försöksverksamheten förutsatte, att undantag finge göras från vissa föreskrifter i nämnda kungörelse.

Socialstyrelsen föreslår, att riksdagens medgivande inhämtas till att statsbidrag inom ramen av det av riksdagen beslutade antalet hemvårdarinnor får utgå för den här avsedda försöksverksamheten.

Kostnadsberäkning. Rörande kostnaderna vid genomförande av de av styrelsen framlagda förslagen har styrelsen anført.

Socialstyrelsen hemställer, att därest de föreslagna förändringarna i hemvårdarinnornas lönevillkor komma att genomföras, de nya bestämmelserna tillämpas först fr. o. m. 1 januari 1949, då såväl kommunerna som landstingen redan fastställt sin stat för år 1948. I sina petita för budgetåret 1948/49 har socialstyrelsen för bestridande av kostnaderna för bidrag till avlönande av 2 500 hemvårdarinnor för verksamhetsåret 1948 begärt ett förslagsanslag av

3 735 000 kronor. Denna summa beröres alltså icke av de nu föreslagna förändringarna.

Därest riksdagen fastställer antalet hemvårdarinnor under år 1949 till 2 800 och de nuvarande grunderna för beräkning av statsbidragets storlek bibehållas, kommer styrelsens anslagsäskande för budgetåret 1949/50 för posten Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor (förslagsanslag) att sluta på 4 180 000 kronor enligt nedanstående tablå.

2 800 hemvårdarinnor à 1 400 kronor	kronor 3 920 000
1 500 ålderstillägg à 150 kronor	» 225 000
100 ödemarkstillägg	» 35 000
<hr/>	
Summa kronor 4 180 000	

För det av socialstyrelsen framlagda förslaget med $\frac{2}{5}$ av hemvårdarinnornas minimilön bestridd av statsmedel skulle med beräkning av sjunde löneklassen, 12 % dyrtidstillägg och genomsnittligt dyrtidsgrupp 3 (= 4 608 kronor) samt ödemarkstilläggen ersatta med kallortstillägg, statens utgifter för motsvarande år uppgå till 5 231 960 kronor enligt nedanstående.

2 800 hemvårdarinnor à $\frac{2}{5} \times 4 608$ kronor	kronor 5 160 960
330 kallortstillägg	» 71 000
<hr/>	
Summa kronor 5 231 960	

Yttranden. Över socialstyrelsens förslag ha yttranden avgivits av statskontoret, statens lönenämnd, arbetsmarknadsstyrelsen, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund, Uppsala läns landstings förvaltningsutskott samt — i vad angår den föreslagna försöksverksamheten — överstyrelsen för svenska röda korset.

Statens lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot socialstyrelsens förslag.

Mot förslaget att övergå till bruttolönesystem för heltidsanställda hemvårdarinnor har *statskontoret* anfört betänkligheter under framhållande av att man av praktiska skäl icke kan komma fram till en alltigenom renodlad bruttolön, enär hemvårdarinnorna i stor utsträckning äro hänvisade att intaga sina måltider i de hem, där de arbeta, samt att flertalet tillfrågade kommuner uttalat sig för ett bibehållande av nettolönesystemet. *Arbetsmarknadsstyrelsen, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund* och *Uppsala läns landstings förvaltningsutskott* ha däremot tillstyrkt förslaget.

Socialstyrelsens förslag beträffande den lönegrad, efter vilken hemvårdarinnornas lön bör beräknas har tillstyrkts av *svenska landstingsförbundet*.

Svenska landskommunernas förbund tillstyrker socialstyrelsens förslag samt anför följande.

För att de ur arbetssynpunkt mera lockande kommunerna icke genom högre lönegradsplaceringar skola draga till sig de utbildade hemvårdarinnorna från landsbygden, torde vara nödvändigt att överväga att den av socialstyrelsen föreslagna lönegradsplaceringen skall utgöra ett villkor för stats- och landstingsbidragen. En sådan begränsning av statsbidragsrätten skulle i och för sig icke innebära något nytt; det behöves sålunda endast erinras om att skol-

distrikten icke ha möjlighet att bevilja folkskollärare förmåner utöver vad som av statsmakterna föreskrivits. Åtminstone under en övergångstid bör därför enligt styrelsens mening gälla, att de kommuner, som placera hemvårdarinnorna i högre lönegrad än 5:e, uteslutas från rätten till stats- och landstingsbidrag. Rimligen böra dock de kommuner, som redan beslutat högre lönegradsplacering, det oaktat erhålla stats- och landstingsbidrag.

Svenska stadsförbundet har förklarat, att förbundet icke har något att erinra mot den föreslagna konstruktionen av minimilönen om sådan fortfarande skall finnas föreskriven. Förbundet ifrågasätter emellertid, om detta system bör bibehållas. Med den utveckling organisationsväsendet numera fått synes det förbundet över huvud taget onödigt att staten genom att uppställa villkor om minimilön e. d. söker säkerställa viss lönestandard för kommunala arbetstagare. Socialstyrelsens förslag visar, att minimilönen i realiteten kommit att uppfattas endast som ett instrument för statsbidragsberäkningen. Förbundet skulle finna det naturligast om statsbidraget knötes till den faktiskt utbetalade lönen.

Arbetsmarknadsstyrelsen finner på grund av utvecklingen inom det hushålls arbetsområdet en löneförhöjning utöver socialstyrelsens förslag vara starkt motiverad. Styrelsen anser, att de heltidsanställda hemvårdarinnorna böra tillförsäkras en bruttolön motsvarande minst lönegrad 6 i löneplan nr 1 i statens löneplansförordning. *Två ledamöter* i styrelsen ha dock reserverat sig till förmån för socialstyrelsens förslag. Även *svenska kommunaltjänstemannaförbundet* tillstyrker, att lönen skall beräknas enligt 6:e lönegraden.

Statskontoret anför däremot i huvudsak följande.

Därest en omreglering av de heltidsanställda hemvårdarinnornas löneförmåner med anknytning till det statliga, ortsgrupperade lönesystemet nu anses böra komma till stånd, kan statskontoret för sin del icke finna detta förhållande böra tagas till intäkt för en förbättrad löneställning för dessa. De för utredningen meddelade direktiven innehålla ej heller några önskemål i den riktningen. Vid framläggande av förslaget till nu gällande löner utgick socialstyrelsen från lönegraden 5, lägsta dyrortsgrupp. Det vill emellertid förefalla ämbetsverket riktigare att utgå från en medelortsgrupp, d. v. s. ortsgrupp 3.

Då löneförmåner enligt löneklass 5, ortsgrupp 1 (314 kronor för månad) och löneklass 3, ortsgrupp 3 (312 kronor för månad) i stort sett överensstämmer, synes en avvägning av lönen enligt tredje lönegraden ligga nära till hands.

Socialstyrelsens förslag till lönebestämmelser för deltidsoanställda hemvårdarinnor tillstyrkes av *arbetsmarknadsstyrelsen*, *svenska landstingsförbundet*, *svenska landskommunernas förbund* och *Uppsala läns landstings förvaltningsutskott*. *Svenska stadsförbundet* ifrågasätter, om icke även för ifrågavarande hemvårdarinnors del en dyrortsgradering av minimilönen bör ske. *Statskontoret* har likaledes förordat differentiering av lönerna efter dyrort. Vid bibehållande av de heltidsanställda hemvårdarinnornas nuvarande löneförmåner skulle daglönen enligt löneklass 3 utgöra 9 kronor 55 öre i lägsta och 11 kronor 30 öre i högsta ortsgrupp. *Sveriges kommunaltjänste-*

mannaförbund hemställer, att daglönen skall fastställas till minst 13 kronor för dag.

Mot förslaget att ödemarkstilläggen skola ersättas med kallortstillägg har erinran icke gjorts i något yttrande. *Svenska stadsförbundet* har dock allmänt uttalat, att statsbidragskungörelsens bestämmelser om särskilda förmåner för hemvårdarinnor avvika från vad som gäller för andra kommunalanställda och därigenom vålla skiljaktigheter som icke kunna anses sakligt befogade. *Statskontoret* anser, att såsom villkor för att få åtnjuta ödemarkstillägg därest detta överstiger kallortstillägget skall krävas, att de sammanlagda avlöningsförmånerna efter en omläggning eljest komma att minskas. *Svenska landstingsförbundet* föreslår, att rätten till kallortstillägg skall begränsas till Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län i överensstämmelse med vad som skett beträffande kallortstillägg för distrikts-sköterskor och distriktsbarnmorskor.

Förslaget att slopa begränsningen av statsbidragsrätten i förhållande till vederbörande kommuns folkmängd avstyrkes av *statskontoret*, som hänvisar till att frågan prövats så sent som vid 1947 års riksdag. Även *svenska landskommunernas förbund* avstyrker förslaget och anför, att en konsekvent tillämpning av bruttolöneprincipen torde kräva, att spärren bibehålles. Det skulle enligt förbundets mening vara beklagligt, om nya tjänster inrättades i de i regel i högre ortsgrupper belägna städerna i sådan takt, att landskommunernas svårigheter att få tjänsterna besatta ytterligare ökades.

Mot de föreslagna statsbidragsreglerna i övrigt har, utöver vad i det föregående omnämnts, icke anförts erinran.

Förslaget om försöksverksamhet med ambulerande hemvårdarinnor avstyrkes av *statskontoret*, som åberopar, att svårigheter redan nu visat sig att i tillräckligt antal erhålla kommunanställda hemvårdarinnor ävensom att kostnaderna för arbetsprestationerna genom väsentligt ökade resekostnader samt minskning av den effektiva arbetstiden måste bli oskäligt höga. Förslaget tillstyrkes av *arbetsmarknadsstyrelsen*, *svenska landstingsförbundet* och *svenska landskommunernas förbund*. Sistnämnda förbund ifrågasätter, om icke de ambulerande hemvårdarinnorna lämpligen kunna knytas till den offentliga arbetsförmedlingen. *Uppsala läns landstings förvaltningsutskott* yttrar, att det förefaller naturligast att landstinget utövar huvudmannaskapet för ifrågavarande hemvårdarinnor. Utskottet vill dock icke motsätta sig försöksverksamhet enligt förslaget. *Överstyrelsen för svenska röda korset* tillstyrker den föreslagna försöksverksamheten och förklarar sig beredd att lämna vederbörande distriktsstyrelse ett anslag, som, under förutsättning att stats- och landstingsbidrag utgå, beräknas möjliggöra försöksverksamheten.

Av utredningen för hem- och familjefrågor framlagt förslag om utvidgad social hemhjälpverksamhet m. m.

Genom beslut den 17 januari 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för socialdepartementet att tillkalla sakkunniga för att fullfölja inom 1941 års

befolkningsutredning påbörjat utredningsarbete angående hem- och familje-frågor. I sitt den 25 augusti 1947 avlämnade betänkande (SOU 1947: 41) ha de sakkunniga, vilka antagit namnet utredningen för hem- och familje-frågor, bl. a. framlagt förslag om utvidgad social hemhjälsverksamhet. De ha vidare föreslagit försöksverksamhet för inrättande av en till den offentliga arbetsförmedlingen anknuten kår av hemassistenter, vilka skola lämna hemhjälp mot ersättning som täcker samtliga kostnader för löner m. m. Förslaget i vad det avser hemassistenterna behandlas icke närmare i detta sammanhang.

Rörande de förslag, som avse den sociala hemhjälp, torde följande redogörelse få lämnas.

Vidgade indikationer för den sociala hemhjälp. Utredningen anför bl. a. följande.

De i bidragskungörelsen angivna indikationerna för erhållande av social hemhjälp äro att tillfälligt behov av biträde med hemmets skötsel föreligger på grund av *sjukdom, barnsbörd eller därmed jämförliga omständigheter*. Det sistnämnda uttrycket är svävande och kan giva anledning till olika tolkningar. Socialstyrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet har emellertid i sina »Råd och anvisningar» närmare preciserat uttrycket.

Tankegången i dessa direktiv är i korthet den, att förutsättningen för att erhålla social hemhjälp ej behöver vara, att familjen redan råkat i en kris-situation till följd av husmoderns arbetsoförmåga, utan att hjälp även bör kunna lämnas i fall, där *förebyggande* åtgärder äro behövlige för att i tid avvärja en hotande kris. Utredningen anser, att denna synpunkt förtjänar det allra största beaktande. Särskilt de barnrika familjernas svårigheter bliva ofta påfallande stora, då husmoderns hälsa och krafter börja svikta.

Även om det med stöd av socialstyrelsens råd och anvisningar är möjligt att i förebyggande syfte lämna social hemhjälp åt arbetstygda husmödrar och särskilt åt mödrar med småbarn, utan att sjukdom eller barnsbörd föreligger, finner utredningen likväl angeläget att denna uppgift för den sociala hemhjälp direkt frambäves i bidragskungörelsen. Vidare vill utredningen framhäva vikten av att kunna lämna hemhjälp även i sådana fall där hjälp-behovet föranledes av sjukdom eller invaliditet som drabbat ensamboende eller annan familjemedlem än husmodern.

Så länge den förebyggande hemhjälp döljes bakom det oklara begreppet »därmed jämförbara omständigheter», är det fara att den blir ansedd som en sekundär hjälpform, vilken bör komma i fråga först i andra hand. Då den tvärtom bör i betydelse fullt jämföras med den hjälp, som lämnas vid sjukdom eller barnsbörd, bör den enligt utredningens mening uttryckligen inrymmas i den sociala hemhjälpens normala funktioner. Enklast synes detta kunna ske genom att i 1 § ersätta orden »sjukdom, barnsbörd eller därmed jämförbara omständigheter» med orden »husmoderns bristande arbetsförmåga eller behov av vila eller annan familjemedlems sjukdom eller invaliditet eller ock därmed jämförbara omständigheter».

En dylik utvidgning av den sociala hemhjälpens *normala* indikationer krävde uppenbarligen en ökning av antalet hemvårdarinnor utöver den hittills antagna normen. Utredningen anser dock i likhet med socialstyrelsen, att ett hastigare tempo i kårens utökning än det nuvarande — 500 hemvårdarinnor per år — icke är tillrådligt, enär en fullgod rekrytering av kåren därigenom lätt kan äventyras.

Beträffande riktlinjerna för den sociala hemhjälpsens framtida utveckling anför utredningen, att verksamhetens utbyggnad icke bör hejdas vid uppnåendet av den ursprungligen tänkta omfattningen utan tills vidare fortsätta med samma årliga ökning som f. n. Utredningen fortsätter.

Att nu fastställa, vid vilken gräns den sociala hemhjälpsverksamheten bör anses vara fullt utbyggd, finner utredningen vara lika omöjligt som obehövt. Frågan härom bör tills vidare lämnas öppen för att med ledning av successivt vunna erfarenheter upptagas till bedömande vid den årliga beräkningen av anslagsbehovet. Riksdagens beslut om anslagets storlek och det antal hemvårdarinnor, för vilket statsbidrag skall utgå, utgör den enda behövlige regulatör på verksamhetens totala omfattning. Att i fråga om anslagets fördelning mellan kommunerna binda tillsynsmyndigheten vid snäva kvotregler, som nu är fallet, har visat sig medföra att alltför ringa hänsyn kan tagas till de föreliggande skiljaktigheterna kommunerna emellan med hänsyn till struktur, skatteunderlag m. m. när det gäller att uppskatta behovet av social hemhjälpsverksamhet. Bestämmelsen om att en hemvårdarinna eller däremot svarande deltidsanställd arbetskraft får anställas för varje 2 000 invånare i landskommuner och 4 000 i städer anser utredningen således böra utgå. För att likväl tillgodose intresset av att den sociala hemhjälpsens utbyggnad sker någorlunda likformigt inom städer resp. landskommuner vill utredningen förorda, *dels* att riksdagen för varje år bestämmer ej blott det antal hemvårdarinnor, för vilka statsbidrag må utgå, utan även hur detta antal skall fördelas mellan städer och landskommuner, *dels* att de nuvarande kvotreglerna ersätts med en bestämmelse av innebörd, att kommun ej utan synnerliga skäl må tilldelas anslag för mer än dubbelt så stort antal hemvårdarinnor per 1 000 invånare, som motsvarar medeltalet per 1 000 invånare av det för samtliga städer resp. landskommuner bestämda antalet hemvårdarinnor.

Komplettering av den nuvarande sociala hemhjälpen med annan arbetskraft, försöksverksamhet m. m. Enligt utredningens mening bör man när det gäller att disponera hemvårdarinnors arbetskraft fasthålla vid den ursprungliga principen, att hemvårdarinnas huvuduppgift är att vara *ersättare* för husmodern. Endast därigenom finnes motiv för att upprätthålla de höga kraven på hemvårdarinnornas utbildning och kvalifikationer i övrigt samt deras relativt goda avlöning och endast därigenom är det möjligt att giva hemvårdarinnorna den självständighet i arbetet, som utgör förutsättningen för yrkets sociala anseende och goda rekryteringsmöjligheter. Utredningen anför vidare bl. a.

Vid en utvidgning av ramen för den sociala hemhjälpsverksamheten enligt utredningens förslag uppkommer emellertid för hemhjälpnämnderna ett behov av arbetskraft, vars uppgift är icke att ersätta utan att *biträda* husmodern vid hemmets skötsel. Hemvårdarinnan bör i regel icke användas i de här ifrågavarande fallen, där det endast gäller att *biträda* husmodern med vissa hemsysslor. För dessa fall måste hemhjälpnämnden i stället beredas tillfälle att anlita annan arbetskraft, som engageras i den öppna marknaden.

Några bestämda kompetenskrav beträffande denna arbetskraft behöva icke uppställas, men det är givetvis angeläget att hemhjälpnämnden försäkras sig om dess lämplighet för den uppgift den avses för. Naturligt är för övrigt, att hemhjälpnämnderna anlita arbetsförmedlingen vid anskaffandet av arbetskraften.

Statsbidrag bör enligt utredningens mening utgå till avlöningen av den

tillfälliga arbetskraft, som tillhandahålles genom hemhjälpnsnämnderna, liksom för övrig inom den sociala hemhjälpen arbetande personal. Statsbidraget bör för enkelhetens skull beräknas enligt samma grunder, som gälla beträffande deltidsanställda hemvårdarinnor.

Den sålunda skisserade utvidgningen av den sociala hemhjälpssyftesverksamheten inrymmer, framhåller utredningen, samma osäkerhetsmoment som den föreslagna verksamheten med fasta, hos arbetsförmedlingen anställda hemassistenter. Systemet har dock prövats inom hemhjälpnsnämnden i Stockholm. Utredningen förordar, att man även här till en början inskränker sig till att anordna en försöksverksamhet i begränsad skala.

Tillsynsmyndigheten. Under återopande av att den av utredningen föreslagna utbyggnaden av den sociala hemhjälpen i allt starkare grad kommer att knyta densamma till arbetsförmedlingen, har utredningen föreslagit, att tillsynen över verksamheten skall överflyttas från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen. Därvid borde även socialstyrelsens rådgivande nämnd för social hemhjälpssyftesverksamhet sammanslås med arbetsmarknadsstyrelsens sakkunniga för frågor rörande kvinnlig arbetskraft.

Utredningen anför.

När utredningen nu överblickar de frågor som gälla hemmens arbetskraftsproblem och framlägger förslag till en utbyggnad av den sociala hemhjälpen som i allt starkare grad kommer att knyta densamma till arbetsförmedlingen kommer utredningen till den slutsatsen att en större enhetlighet kan vinnas om det nya organet för arbetsmarknadsfrågor, arbetsmarknadsstyrelsen, övertager uppgiften att vara tillsynsmyndighet för den sociala hemhjälpen. Utredningen avser därmed icke att föreslå någon förändring för övrigt i den sociala hemhjälpssyftesverksamhetens organisation; den bör som tidigare bedrivas genom landstingens hemhjälpssstyrelser och de kommunala hemhjälpnsnämnderna. Den tidigare konsulenten för social hemhjälp inom socialstyrelsen bör endast överflyttas till den tidigare av utredningen föreslagna sektionen för huslig arbetskraft inom arbetsmarknadsstyrelsen och i fortsättningen handha ledningen av den sociala hemhjälpssyftesverksamheten men i och med placeringen hos arbetsmarknadsstyrelsen få bättre möjligheter att verka för åstadkommande av ett smidigt samarbete mellan arbetsförmedlingen och den sociala hemhjälpen.

Utredningen är medveten om att de föreslagna nyheterna på hemhjälpssyftesområdet: de fasta hemassistenterna och möjligheterna att för social hemhjälp engagera arbetskraft i den öppna marknaden, komma att innebära många problem för den centrala myndigheten såväl när det gäller att handlägga arbetsförmedlingens som den sociala hemhjälps ärenden. Utredningen avser att den föreslagna försöksverksamheten skall ge riktlinjer för en eventuell förenkling av systemet. Förutsättningarna för att en överblick skall kunna erhållas över hela hemhjälpssyftesområdet och för att möjligheter till successiva och smidiga förenklingar skola kunna tillvaratagas anser utredningen bäst givas i och med handläggningen av samtliga hemhjälpssyftesärenden under en central myndighet.

Yttranden. Utredningens betänkande har varit föremål för en omfattande remiss. I den mån som förslagen rörande den sociala hemhjälpen beröras i de avgivna yttrandena ha dessa förslag i huvudsak tillstyrkts. Utredningens

förslag ha avstyrkts av *statskontoret* i vad deras genomförande kräver ökade bidrag eller anslag av statsmedel. *Hallands* och *Kopparbergs läns landstings förvaltningsutskott* finna ej tidpunkten lämplig för ett realiserande av utredningens förslag. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser, att frågan om organisationen av de av utredningen föreslagna olika formerna av hemhjälp bör göras till föremål för utredning inom arbetsmarknadsstyrelsen.

Förslaget om vidgade indikationer för erhållande av social hemhjälp har tillstyrkts av flertalet av de remissinstanser som tagit ställning härtill.

Socialstyrelsen som biträder förslaget yttrar bl. a.

För mödrar med många barn föreligger ofta risk för överansträngning, och det är därför angeläget, att de kunna befrias från omsorgen om hemmet under någon tid. Att kunna genomföra en regelbunden vilodag i veckan för dem är helt säkert omöjligt. Dock vore mycket vunnet, om dessa husmödrar åtminstone någon gång kunde få avlösning från sina sysslor för att exempelvis kunna göra nödvändiga besök hos läkare och tandläkare. Styrelsen har i egenskap av tillsynsmyndighet för mödrahjälpssysselsättningen erfarenhet av att mödrar med små barn icke kunnat utnyttja beviljad mödrahjälp till tandvård, därför att ingen kunnat se till barnen och hemmet under deras bortovaro.

Vidare är det angeläget, att mödrarna på landsbygden någon gång kunna beredas tillfälle att besöka närbelägen stad eller samhälle för inköp av kläder, möbler, husgeråd m. m. Som dessa inköp nu ofta få ske genom ombud eller efter rekvisition, bli de helt visst många gånger slumpartade och mera ekonomiska än om husmodern själv vore närvarande.

Med hänsyn till det anförda vill socialstyrelsen tillstyrka det framlagda förslaget till ändring av 1 § hemhjälpssysselsättningen.

Statskontoret anser visserligen den föreslagna utvidgningen av den sociala hemhjälpssysselsättningen vara behjärtansvärd men konstaterar, att den skulle ställa sådana krav på ökning av antalet hemvårdarinnor, att redan bristen på lämplig arbetskraft reser hinder för dess tillgodoseende inom överskådlig tid.

Förslaget om komplettering av den sociala hemhjälpen med viss annan arbetskraft har tillstyrkts av de remissinstanser som närmare berört frågan i sina yttranden.

Socialstyrelsen understryker vikten av att de fast anställda hemvårdarinnorna med deras gedigna utbildning i största möjliga utsträckning användas som ersättare för husmödrarna, under det att den tillfälliga arbetskraften bör anlitas som biträde åt husmödrarna.

Styrelsen anför vidare.

I vissa fall, såsom i familjer, där svåra sociala förhållanden råda, eller i fall, där ensamboende gamla och orkeslösa äro i behov av hjälp, kan dock en mera kvalificerad arbetskraft vara erforderlig, även om husmodern i viss omfattning kan deltaga i arbetet. Sådana tids- och arbetskrävande sysslor som tvätt och städning, omsyning och lagning av kläder och linneförråd, möjligen även storbak (i Norrland), slakt o. d. böra kunna anförtros den subventionerade tillfälliga hemhjälpen.

Hemhjälpen bör lämnas regelbundet, exempelvis en gång i veckan, var fjortonde dag eller en gång i månaden och på sådana veckodagar, då den till-

fälliga arbetskraften är minst åtråvärd i den öppna marknaden. Både för hemmen och för arbetskraften är det lämpligt med den fasthet i organisationen, som den regelbundet lämnade hemhjälpen innebär. Endast i undantagsfall bör den utgå sporadiskt.

De som tillfällig arbetskraft anställda kvinnorna böra ha vitsord om god arbetskunnighet och en hedrande vandel och böra om möjligt ha genomgått en kort specialkurs. De skola liksom hemvårdarinnorna ovillkorligen före anställandet genomgå en grundlig läkarundersökning, om möjligt med lung-röntgen.

Socialstyrelsen vill föreslå, att den nya formen av hemhjälp utgår till hemmen på samma ekonomiska villkor som den sociala hemhjälpen. Ersättning skall alltså lämnas i förhållande till betalningsförmågan, med hänsyn tagen främst till den samlade inkomsten och familjens storlek. Ingen ersättning bör utkrävas av obemedlade.

Förslaget om överflyttning av tillsynen över den sociala hemhjälpsverksamheten från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen har tillstyrkts av flertalet av de remissinstanser som tagit ställning härtill.

Statens arbetsmarknadskommission finner förslaget ändamålsenligt, enär därigenom större enhetlighet inom hemhjälpsområdet skulle erhållas.

Svenska landstingsförbundets styrelse, som ansluter sig till förslaget, yttrar bl. a.:

Den ifrågasatta överflyttningen av tillsynen över den sociala hemhjälpen från socialstyrelsen till den nya arbetsmarknadsstyrelsen finner styrelsen välmotiverad. I samband härmed synes det lämpligt att, såsom föreslagits, sammanslå arbetsmarknadskommissionens och socialstyrelsens rådgivande organ för kvinnlig arbetskraft och social hemhjälp.

Landsorganisationen tillstyrker likaledes förslaget att arbetsmarknadsstyrelsen skall vara tillsynsmyndighet för den sociala hemhjälpen. Vid inordnandet av hemvårdarinnekåren under arbetsmarknadsstyrelsen bör emellertid, framhåller landsorganisationen, hänsyn tagas till att densamma icke är huslig arbetskraft i vanlig mening.

Socialstyrelsen som i likhet med *Kristianstads* och *Blekinge läns landstings förvaltningsutskott* avstyrker förslaget åberopar bl. a. risken för överorganisation om den nuvarande anordningen med kommunerna som huvudmän skulle bibehållas och såväl landstingen som länsarbetsnämnderna skulle utgöra mellaninstanser. Landstingens uppgift skulle vidare endast bliva av bidragsgivande karaktär och något motiv för sådana bidrag skulle icke längre föreligga.

Ett inkopplande av länsarbetsnämnderna på den sociala hemhjälpsverksamheten skulle av kommunerna uppfattas som ett kraftigare statsingripande. Styrelsen anser det vara av vital betydelse för verksamhetens lyckliga utveckling, att kommunernas inflytande över verksamheten icke minskas och att de icke berövas känslan av att hemhjälpsverksamheten till huvudsaklig del är en kommunal angelägenhet och hemvårdarinnan deras egen tjänsteman.

Styrelsen anför i fortsättningen.

Det är emellertid en omständighet av rent principiell natur, som enligt socialstyrelsens mening utgör det kraftigaste skälet emot en överflyttning av

tillsynen till arbetsmarknadsstyrelsen. Denna myndighet skall nämligen handha verksamheten med de fasta hemassistenterna, som skola arbeta som biträden åt husmödrarna. På hemassistenterna skall enligt förslaget icke ställas högre krav än god arbetskunnighet och hedrandeandel samt en kortare specialkurs. Hemvårdarinnorna åter, vilka skola vara ersättare för husmödrarna, utväljas med den största omsorg och stränga krav ställas på dem, innan de tillerkännas kompetens för sin uppgift. Hittills har socialstyrelsen också lyckats att hålla denna kår mycket högt; den är i verklig mening en elitkår. Om man nu lägger den centrala tillsynen över hemvårdarinnorna hos arbetsmarknadsorganet, som dessutom handhar verksamheten med hemassistenterna, är det stor risk för att kraven på hemvårdarinnorna stegvis komma att sänkas, så att en faktisk sammanblandning sker mellan hemvårdarinnorna och hemassistenterna till en kår, där somliga ha något större och andra något lägre skicklighet. Men därmed skulle också resultatet av den hittillsvarande utvecklingen med en högtstående kår, som utövar socialvård i bästa mening, ha förlorats, och kvar skulle endast bli en arbetsmarknadsanordning, som förvisso ej skulle kunna fylla de ställda anspråken och som troligen ej heller skulle utöva samma lockelse för dem som överväga att ägna sig åt yrket.

Departementschefen.

I samband med framläggande av förslag angående anslag till den sociala hemhjälpverksamheten för budgetåret 1947/48 anförde föredragande statsrådet (propositionen nr 71/1947 s. 13), att en utredning rörande behovet av och riktlinjerna för den fortsatta utbyggnaden av den sociala hemhjälpverksamheten borde verkställas och förslag framläggas för innevarande års riksdag. Riksdagen, som biföll Kungl. Maj:ts förslag, hemställde (skrivelse nr 241), att vissa spörsmål rörande hemvårdarinnornas löner skulle övervägas i samband med den planerade utredningen.

Sedermera har utredningen för hem- och familjefrågor framlagt förslag till riktlinjer för den sociala hemhjälpens fortsatta utbyggnad. Då de av riksdagen berörda lönefrågorna icke behandlats av utredningen, har socialstyrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställt en utredning av dessa frågor.

Till grund för de nuvarande reglerna om statsbidrag till social hemhjälpverksamhet ligger ett förslag av 1941 års befolkningsutredning, som beräknade att verksamheten efter utbyggnad skulle komma att omfatta omkring 2 800 heltidsanställda hemvårdarinnor. För kalenderåret 1948 utgår statsbidrag till högst 2 500 heltidsanställda eller däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor.

Utredningen för hem- och familjefrågor har anført, att den sociala hemhjälpens utbyggnad icke bör hejdas vid uppnåendet av den ursprungligen tänkta omfattningen utan tills vidare fortsätta. Utredningen finner det icke möjligt och ej heller behövt att nu fastställa vid vilken gräns den sociala hemhjälpverksamheten bör vara fullt utbyggd. Frågan härom bör tills vidare kunna lämnas öppen. Riksdagens beslut om anslagets storlek och det antal hemvårdarinnor, för vilket statsbidrag skall utgå, utgör enligt utredningens mening den enda behövtliga regulatorn på verksamhetens totala omfattning. Jag är ense med utredningen om att man inte bör stanna vid gränsen 2 800. Hittills torde nämligen den sociala hemhjälpen i allmänhet icke räckt till

mer än de mest angelägna behoven av hjälp åt barnfamiljerna. Jag vill i detta sammanhang peka på de ytterligare behov som göra sig gällande, bl. a. för åldringarnas vidkommande. Såsom utredningen anført torde det icke f. n. vara möjligt att uppgöra någon plan på längre sikt för utbyggnaden. Man torde tills vidare kunna år från år taga ställning till antalet statsbidrag till hemvårdarinnor. Jag anser mig sålunda kunna ansluta mig till utredningens synpunkter i den mån dessa avse det statliga stödet åt den sociala hemhjälpen. Det är emellertid enligt min mening önskvärt att den sociala hemhjälpsverksamhetens fortsatta utveckling i kommunerna icke i första hand göres beroende av att det statliga bidraget till verksamheten ökar.

Då antalet ansökningar om statsbidrag för kalenderåret 1948 enligt en preliminär uppskattning icke ökat i samma takt som under föregående år, har socialstyrelsen föreslagit, att utbyggnad från år 1948 till år 1949 endast måtte ske med 300 hemvårdarinnor. Statsbidragsverksamheten under 1949 skulle sålunda komma att omfatta högst 2 800 heltidsanställda hemvårdarinnor eller ett däremot svarande antal deltidanställda. Jag biträder vad socialstyrelsen i detta avseende har föreslagit.

I sin förenämnda skrivelse underströk riksdagen önskvärdheten av att lönebestämmelserna för hemvårdarinnor bygga på systemet med bruttolön, såvida förenämnda utredning gäve vid handen, att ett genomförande av detta system ej skulle innebära avsevärda praktiska olägenheter. Socialstyrelsen har nu framlagt förslag om övergång till bruttolöner och inplacering av de heltidsanställda hemvårdarinnorna i den statliga dyrortsgrupperade löneplanen nr 1.

Enligt gällande bestämmelser ha kommunerna redan nu full frihet att tillämpa bruttolöneprincipen. Av socialstyrelsens utredning framgår emellertid, att flertalet kommuner uttalat sig för ett bibehållande av nettolönesystemet. Då det dessutom under nuvarande förhållanden på bostadsmarknaden knappast torde vara till fördel för hemvårdarinnorna med en generell övergång till bruttolöner, finner jag mig icke f. n. böra tillstyrka socialstyrelsens nämnda förslag.

Beträffande deltidanställd hemvårdarinna har socialstyrelsen föreslagit en förhöjning av minimilönen per dag från 7 kronor till 12 kronor samt att ett minimibelopp för timlön å 1 krona 50 öre skall fastställas. Med hänsyn till det växlande löneläget för här ifrågavarande slag av arbete anser jag mig f. n. endast kunna förorda en höjning av minimilönen till 10 kronor per dag och minimibeloppet för timlön till 1 krona 25 öre.

Socialstyrelsen föreslår vidare, att de nuvarande ödemarkstilläggen skola ersättas med kallortstillägg enligt samma bestämmelser, som gälla för statens befattningshavare. Bestämmelser om kallortstillägg finnas i de olika avlöningsreglementena samt i kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 425). Kallortstilläggen utgå enligt sex kallortsklasser med belopp, som variera från 96 till 720 kronor för år. Tilläggens belopp är oberoende av befattningshavarnas löneställning. Såsom förut nämnts utgår ödemarkstillägg med

högst 400 kronor för år. Då kallortstillägg numera utgå exempelvis till distriktssköterskor och distriktsbarnmorskor, vilka tidigare uppburit ödemarkstillägg, och då otvivelaktigt ett behov föreligger av lönetillägg även åt hemvårdarinnor inom andra delar av norra Sverige än de som ingå i de områden till vilka ödemarkstilläggen äro knutna, anser jag mig böra tillstyrka socialstyrelsens förslag. I enlighet med vad svenska landstingsförbundet föreslagit bör kallortstillägg dock utgå endast inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län. Emellertid kommer i vissa undantagsfall ödemarkstilläggens ersättande med kallortstillägg att medföra en försämring, då kallortstillägget på vissa orter understiger nu utgående ödemarkstillägg. Socialstyrelsen har föreslagit, att hemvårdarinna, för vilken detta skulle inträffa, så länge hon kvarstår i sin nuvarande tjänst får åtnjuta ödemarkstillägg med nu utgående belopp. Jag biträder vad socialstyrelsen sålunda föreslagit. Kallortstilläggen böra liksom ödemarkstilläggen utgå helt av statsmedel. Den utgiftsökning, som blir följden av ödemarkstilläggens ersättande med kallortstillägg, har socialstyrelsen för budgetåret 1949/50 beräknat till 36 000 kronor.

Enligt nu gällande bestämmelser utgår statsbidrag till heltidsanställd hemvårdarinna med 1 400 kronor under förutsättning att vederbörande landsting bidrager med 700 kronor. Socialstyrelsen har föreslagit, att bidragen skola avvägas med hänsyn till på olika platser utgående lön enligt den av styrelsen föreslagna lönegraden, varvid statsbidraget skulle bestämmas till viss andel av kontantlönen. Då jag tidigare förordat ett bibehållande av nuvarande minimilöner för heltidsanställda hemvårdarinnor, har jag icke heller anledning tillstyrka socialstyrelsens här ifrågakvarande förslag.

Socialstyrelsen föreslår, att statsbidrag för deltidсанställd hemvårdarinna skall utgå med 5 kronor och landstingsbidrag med 2 kronor 50 öre för hel arbetsdag samt 60 öre resp. 30 öre per arbetstimma. Då minimilönen per dag och timma av mig föreslagits till 10 kronor resp. 1 krona 25 öre förordar jag, att statsbidraget skall utgå med 4 kronor och landstingsbidraget med 2 kronor för hel arbetsdag samt att nämnda bidrag per arbetstimma skola utgöra 50 öre resp. 25 öre.

Utredningen för hem- och familjefrågor har föreslagit vidgade indikationer för den sociala hemhjälpen så att hjälp kan lämnas icke blott då sjukdom eller annan dylik omständighet inträffat utan även i fall där förebyggande åtgärder äro behövliga. Ehuru sådan hjälp som utredningen avser redan torde lämnas i den utsträckning som de personella resurserna tillåta, har jag intet att erinra mot att statsbidragskungörelsen ändras i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag.

Såväl socialstyrelsen som utredningen för hem- och familjefrågor ha framlagt förslag om att nuvarande bestämmelser angående begränsning av statsbidraget till ett visst av vederbörande stads- eller landskommuns folkmängd beroende belopp skola utgå. Utredningen för hem- och familjefrågor har dock föreslagit, att de nuvarande kvotreglerna skola ersättas med en bestäm-

melse av innebörden att kommun ej utan synnerliga skäl må tilldelas anslag för mer än dubbelt så stort antal hemvårdarinnor per 1 000 invånare som motsvarar medeltalet per 1 000 invånare av det för samtliga städer resp. landskommuner bestämda antalet hemvårdarinnor.

Socialstyrelsen har fr. o. m. den 1 januari 1948 befogenhet att, om synnerliga skäl därtill äro, medgiva förhöjning av statsbidraget så att fullt statsbidrag till en heltidsanställd hemvårdarinna kan tillerkännas kommun oavsett kommunens invånarantal. Sistnämnda bestämmelse tillkom sedan socialstyrelsen föreslagit, att ifrågavarande begränsningsregler skulle helt avskaffas. Vid behandlingen av detta spörsmål anförde föredragande statsrådet (propositionen nr 71/1947 s. 17), att det vore angeläget att den sociala hemhjälpens utbyggnad skedde någorlunda likformigt inom städer resp. landskommuner. På grund härav borde begränsningsbestämmelserna icke helt borttagas. Jag ansluter mig till den sålunda uttalade uppfattningen och avstyrker förslagen i förevarande del.

Den av utredningen för hem- och familjefrågor föreslagna försöksverksamheten med komplettering av sociala hemhjälpen med annan arbetskraft avsedd att biträda husmodern, finner jag vara av stort intresse. Jag förutsätter att de kommuner, där behov av sådan utbyggnad finnes, utan större svårigheter böra kunna ordna försöksverksamhet med kompletterande social hemhjälp. Frågan huruvida statsbidrag bör utgå även till denna gren av den sociala hemhjälpen torde dock böra anstå tills vidare.

Socialstyrelsen har vidare förordat försöksverksamhet med ambulerande hemvårdarinnor. Jag förordar, att statsbidrag må få utgå till sådan försöksverksamhet i den utsträckning som socialstyrelsen föreslagit. Frågan om huvudmannaskapet torde böra överlämnas åt socialstyrelsen och vederbörande landsting att lösa.

Utredningen för hem- och familjefrågor har vidare framlagt en rad förslag rörande den anställda arbetskraften i hemmen. Dessa förslag äro i stor utsträckning anknutna till den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet. Det har därför synts utredningen angeläget att den sociala hemhjälpen samordnas med övriga av utredningen föreslagna åtgärder under en gemensam tillsynsmyndighet. Då den sociala hemhjälpen främst är att betrakta som ett led i den familjevårdande socialpolitiken och utredningens övriga förslag ännu ej varit föremål för prövning, synes emellertid frågan om ändrad tillsynsmyndighet liksom frågan om en sammanslagning av de rådgivande organen för kvinnlig arbetskraft och för social hemhjälp tills vidare böra anstå.

Jag övergår härefter till beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1948/49.

Då såväl kommuner som landsting fastställt sin stat för 1948 synas några förändringar i hemvårdarinnornas lönevillkor icke böra genomföras förrän den 1 januari 1949. Socialstyrelsens beräkning av kostnaderna under budgetåret 1948/49 för bestridande av kostnaderna för bidrag till avlönande av 2 500

hemvårdarinnor under verksamhetsåret 1948 beröres alltså icke av de av mig i det föregående förordade förslagen.

Med beaktande av att statsbidragen till den sociala hemhjälpssverksamheten utbetalas årsvis i efterskott, kan medelsbehovet för hemvårdarinnornas grundlön i enlighet med socialstyrelsens beräkningar uppskattas till $(2\,500 \times 1\,400)$ 3 500 000 kronor.

Antalet hemvårdarinnor, som under år 1948 äro berättigade till ett första ålderstillägg, uppskattar socialstyrelsen till omkring 1 300. Kostnaderna här för kunna sålunda beräknas till $(1\,300 \times 150)$ 195 000 kronor.

Enligt socialstyrelsens beräkningar äro dessutom omkring 100 befattningshavare berättigade till ödemarkstillägg. Jag beräknar kostnaderna härför till ett belopp av (100×400) 40 000 kronor.

Tillhopa skulle sålunda till statsbidrag till avlönande av hemvårdarinnor erfordras $(3\,500\,000 + 195\,000 + 40\,000)$ 3 735 000 kronor under nästa budgetår.

Beträffande reservationsanslaget till prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor har socialstyrelsen föreslagit, att medel skola anvisas för anordnande av kurser för utbildning av 500 hemvårdarinnor. Kostnaden för utbildningen uppskattar socialstyrelsen till 150 000 kronor eller samma belopp som beräknats för innevarande budgetår. Jag har icke något att erinra mot denna beräkning.

Socialstyrelsen har föreslagit, att stipendierna till deltagare i kompletteringskurserna skola utgå med samma belopp som under innevarande budgetår, nämligen med högst 90 kronor per elev och månad. Styrelsen beräknar kostnaderna härför till $(3 \times 90 \times 500)$ 135 000 kronor. Mot vad socialstyrelsen sålunda föreslagit har jag icke något att erinra.

Socialstyrelsen har föreslagit, att det för annonsering och reklam avsedda beloppet skall höjas från 6 000 till 7 500 kronor. Med hänsyn till att detta belopp för innevarande budgetår höjts från 4 000 till 6 000 kronor kan jag ej förorda någon ytterligare höjning. För annonsering och reklam torde alltså böra anvisas 6 000 kronor.

Sammanlagda kostnaden under ifrågavarande anslag skulle alltså utgöra $(150\,000 + 135\,000 + 6\,000)$ 291 000 kronor. Med hänsyn till å anslaget befintlig reservation torde detta belopp kunna nedsättas till 190 000 kronor.

Hemställan.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna, att reglerna rörande statsbidrag till den sociala hemhjälpssverksamheten ändras i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat;

dels medgiva att under kalenderåret 1949 statsbidrag må utgå för högst 2 800 heltidsanställda eller däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor;

dels medgiva att försöksverksamhet med ambulerande hemvårdarinnor anordnas i enlighet med vad i det föregående förordats;

dels under femte huvudtiteln till *Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 735 000,

dels ock under femte huvudtiteln till *Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 190 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Olof Särnmark.